

BEBRŲ GAUDYMAS SPĄSTAIS

Vytautas RIBIKAUSKAS

Šiame numeryje baigiame spausdinti kapitalinę, teorinėmis žiniomis ir ilgamete praktika pagrįstą patyrusio bebrų gaudytojo Vytauto Ribikausko publikaciją. Primename, kad norint išsigyti pirmąją šios publikacijos dalį, galima kreiptis adresu: firma „Vainagis“, E. Ožėškienės g. 4, LT-3000 Kaunas. Tel. (8-27) 22 50 85, 22 98 74. Būtent ten ir yra likęs žurnalo „Medžiotojas“ tiražas.

Antroji šios publikacijos dalis – praeitame žurnalo „Medžiotojas ir medžioklė“ numeryje, kurį dar visiškai nesunku išsigyti. Galima kreiptis ir į pačią redakciją. Adresas nurodytas šio numerio metrikoje. Puslapyje „Taip jau atsitiko...“ nurodoma ir tai, kad praeitą kartą straipsnyje „Bebrų gaudymas spąstais“ skyrelio „Spąstų statymas bebrų maitinimosi vietose“ išspausdinti tiktai pirmieji ir paskutiniai joakiniai. Todėl šį kartą, tęsdami šią publikaciją, pateikiame ir visą minėto skyrelio tekstą.

SPĄSTŲ STATYMAS BEBRŲ MAITINIMOSI VIETOSE

Tai mažiau žinomas spąstų statymo bebrams būdas. Pavadinau jį bebrų gaudymu „valgyklose“. Vietose, kur apsigyvenę bebrai, „valgyklų“ būna gerokai mažiau nei takų, tad lengviau pasirinkti „sėkmingą“ vietą. Grauzikai, gyvenantys vandenyje (ne tik bebrai, bet ir nutrijos, ondatros, vandeniniai pelėnai), turi įprotį maitintis nuolatinėse vietose – maitinimosi aikštelėse. Nusikerta bebras karklo vytelę ir tempiasi į savo „valgyklą“, kad pasmaguriautų žieve. Tačiau jis nugrauzia ir storųjų medžių šakų bei kamienų

(Tęsinys. Pradžią „Medžiotojas“ Nr.2 (91), „Medžiotojas ir medžioklė“ Nr.1 (92))

žievę medžių kirtimo vietose. Į maitinimosi aikštelę bebrai dažniausiai atplaukia vandeniui. Atsineštą ar nuo praėjusio maitinimosi „valgykloje“ likusią šaką bebras apgraužia tupėdamas vandenyje, kartais visai seklumoje prie pat kranto, o kartais kiek giliau. Dažnai kai kurie bebrų šeimos ar genties nariai turi atskiras savo „valgyklėles“ arba netgi kiekvienas žvėrelis po keletą jų, tačiau kartais būna ir didelių bendrų maitinimosi aikštelių, kuriose lankosi keletas bebrų – suaugusių ir jauniklių. Tokioje aikštelėje išstumdytos ratu baltuoja apgraužtos medžių šakos, o į to rato vidurį paliktas tarpas išplaukti. Aikštelės viduryje grunte po vandeniu būna bebrų ištryptas įdubimas, kuriame ant užpakalinių kojų tupėdamas žvėrelis grauzia atsineštą medžio šakelę, prilaikydamas ją priekinėmis kojomis. Nugrauzęs šakelės žievę, likusį baltą pagali žvėrelis nustumia į aikštelės pakraštį. Spendžiant spąstus maitinimosi aikštelėse, reikia žiūrėti, kad tarp seniau nugrauztų, nuo ilgo mirkimo vandenyje papilkėjusių ar apdžiūvusių į krantą išstumtų nugrauztų pagalių būtų šviežiai, tik praėjusią naktį apdorotų šakučių. Jeigu tokių šviežiai apgraužtų šakelių maitinimosi aikštelėje nėra, spąstų statyti neverta, nes grauzikai bus pasirinkę naują maitinimosi vietą. Geriau spąstus statyti naujoje „valgykloje“, kur guli tik keletas, tačiau visai šviežiai apgraužtų šakučių. Spąstai statomi maitinimosi aikštelės viduryje ištrupėtoje duobelėje 10-25 cm gylyje. „Valgyklose“ bebrai dažniausiai įkliūva užpakalinėmis kojomis, nes lipant į maitinimosi aikštelę, priekinėmis dažniausiai prilaikoma dantyse nešama šaka arba stumiamas plukdomas storesnis pagaly. Todėl, statant spąstus „valgyklose“, ypač reikia žiūrėti, kad užtektų gylio įkliuvusiam žvėreliui prigerti. Tose vietose, kur bebrų maisto atsargos skurdžios, kur jie kerta netgi pušis ir apskurusius juodalksnius, kartais veiksminga į maitinimosi aikšteles padėti jauko – šviežiai nukirstų drebulių ar gluosnių šakų. Bebrų „valgyklos“ paprastai būna vandens telkinių pakraščiuose, netoli bebrų „biržių“,

prie jų užtvankų, urvų „namų“, žiemos maisto atsargų krūvų, kartais gana toli nuo kranto vandens telkinyje esančiose salelėse.

AR BŪTINA IŠGAUDYTI VISĄ BEBRŲ ŠEIMĄ

Anksčiau buvo reikalaujama, kad medžiojant bebrus, būtų išgaudoma visa jų šeima. Iš savo patirties galiu teigti, kad tai daryti visai nebūtina. Netiesa, kad likę vieniši, bebrai naujų porų nesudaro. Nežūsta ir likę be tėvų šiųmečiai jaunikliai, nes maisto žiemai būna prisitempta pakankamai dar prieš bebrų medžioklės pradžią. Dalis maitintis polediniu periodu skirtų šakų būna netgi sukaišiota į urvus ir į bebrų „namą“, tad jas jaunikliams pasiekti visiškai nesunku. Be to, rudenį jaunikliai jau būna tiek paaugę, kad puikiausiai plaukioja ir nardo, savarankiškai apsilankydami prie užtvankų, maitinimosi aikštelėse, prie suaugusių bebrų kertamų medžių, išbandydami ir savo kaplių aštrumą, laipiodami ant „namo“ viršaus. Tvirtos bebrų „namų“ sienos ir sušalęs gruntas virš urvų jauniklius bebrukus patikimai saugo nuo vilkų ar valkataujančių šunų, paaugusių bebrukų neliečia ir ūdros. Taip kad ir vieni likę jie puikiausiai sulaukia pavasario. Kiek teko patirti, pradėjus bebravietėje gaudyti bebrus, pirmiausiai į spąstus patenka suaugusios patelės. Jos bebrų šeimoje darbščiausios ir tik pritemus pirmosios plaukia pažiūrėti užtvankų, užkopia ant „namų“, apsilanko „valgyklose“. Po patelių į spąstus patenka suaugę patinai, vėliau antramečiai jaunikliai, o šiųmečių kartais tenka ir ilgėliau palaukti. Nors būna ir išimčių. Kai bebraviečių medžioklės plotuose daug ir nereikia stengtis išgaudyti visus bebrus šeimoje, bebrų medžioklė būna sėkmingesnė. Be to, didelėse upėse, kur nėra bebrų užtvankų ir „namų“, tiesiog neįmanoma nustatyti atskiros bebrų šeimos. Daugiausia bebrų į spąstus patenka per pirmuosius 4-5 tikrinimus, paskui spąstai perstatomi į naują maršrutą. Visi bebrai bebravietėje išgaudomi tik tose vietose, kur jie nepageidaujami dėl daromos žalos: gadina melioracijos įrenginius, kerta vaismedžių sodus ir medelynus, parkų medžius, užtvindo vertingus miško medynus ir kt.

SAUGA GAUDANT BEBRUS SPĄSTAIS

Užtaisiant stambius, tvirtomis spyruoklėmis bebrinius spąstus, reikia elgtis labai atsargiai, kad nesusižeistum rankų. Kai kurių spąstų kilpinės spyruoklės būna tokios tvirtos, kad vienam medžiotojui iš karto abiejų spyruoklių nuspausti neįmanoma. Tenka pasigaminti specialų įtaisą ir

spyruokles suspausti varžtu. Neturint tokio įtaiso, rankomis ir kojomis pirmiausia suspaudžiama viena spyruoklė ir surišama per spyruoklės žiedus pranerta viela. Suspaudus antrą spyruoklę, kad ji neišsitiestų, laikikliu užfiksuojamas spąstų lankelis, paskui, atrišus vielą, išlaisvinama ir kita spyruoklė. Užfiksuojant spąstų lankelį, jį reikia laikyti viena ranka, prispausta prie spąstų rėmo ir paleisti tik įsitikinus, kad tvirtai laiko laikiklį, nes antraip spąstai gali susikirsti ir sužeisti ranką. Kokių nors saugiklių rusiški spąstai neturi.

Kai spąstai užtaisyti, juos nešant ir statant reikia stengtis nelaikyti rankų tarp išskleistų spąstų lankelių. Ypač atsargiai reikia elgtis su spąstais, kai jie ranka kišami į urvą iš vandens pusės ir kai norima, spąstų nematant, įsitikinti apgraibomis, ar jie pastatyti teisingai. Didelių spąstų negalima statyti tose vietose, kur lankosi žmonės ar po vandenį braidžioja galvijai, ant užtvankų, kuriomis žmonės naudojasi, kad galėtų pereiti per upelius. Medžiojant žiemą negalima vaikščioti plonu ledu. Prie bebrų urvų, o ypač prie vandenin suskandintų šakų krūvų ledas būna labai netvirtas netgi per didelius šalčius.

Statant spąstus iš guminės valtios, reikia žiūrėti, kad aštrios spąstų detalės jos nepradurtų.

KAILIŲ LUPIMAS, RUOŠIMAS IR LAIKYMAS

Kai buvo atliekamos valstybinės bebrų kailių paruošos, kailiai buvo lupami „kilimu“, pjūvį darant nuo uodegos apatinės plaukais apaugusios pusės vidurio per kloaką, pilvo viduriu iki apatinio žandikaulio kaplių. Skyles, atsiradusias nupjovus kojas, reikėdavo

užsiūti. Kailis būdavo ištempiamas ovalo forma ir džiovinamas. Dabar, kai valstybė kailių nesuperka, bebrai lupami „rankove“. Lupant „kilimu“, žvėrelis paguldomas ant stalo, o „rankove“ lupti patogiau pakabinus. Bebras pakabinamas už uodegos, žvynuotoje jos dalyje iš šonų padarius įpjovimus virvelei užnerti. Išimto iš spąstų bebro kailis būna gausiai prisivėlęs dumblo, tad prieš lupant žvėrelį reikia gerai išmaudyti. To nepadarius, reikia plauti nuluptą kailį.

Bebro kailį lupti labai sunku, ypač nuo nugarinės dalies, todėl peilis turi būti labai aštrus. Geriausia naudoti du peilius. Vienas peilis būna smailas, panašus į batsiuvio peilį. Juo daromi visi pjūviai aplink kojas, uodegą ir lupama oda nuo galvos (visur, kur peilis gali remtis į kaulus). Antru peiliu kailis lupamas nuo visų kitų kūno vietų. Kadangi dabar bebrų kailių išdirbimu turi rūpintis pats medžiotojas, nuluptų kailių džiovinti nereikia. Nukaišus jie tik gausiai pasūdomi, gerai įtrinant odą iš kaišos pusės. Iki išdirbant kailiai laikomi susluoksniuoti plastmasinėje, cinkuotoje ar emaliuotoje taroje šaltoje patalpoje ar šaldytuve. Jeigu valstybinėse paruošų kontorose, vertinant bebrų kailius, į spalvą nebūdavo kreipiamas dėmesys, tai turguose kailių pirkkliai palankiau vertina juodos spalvos bebrų kailius. Tačiau Lietuvoje dominuoja rudi įvairių atspalvių bebrai. Išdirbti bebrų kailiai laikomi laisvai sukabinti gerai vėdinamose patalpose, kartkartėmis išnešant išvėdinti į atvirą orą.

BEBRŲ MĖSOS NAUDOJIMAS

Rašytiniai šaltiniai tvirtina, kad bebriena Lietuvoje buvo valgoma dar feodalų laikais. Teigiama, kad ją valgėdavo ir kilmingieji

bajorai, netgi kunigaikščiai. Tvirtinama, kad Trakų pilyje puotų metu po medžioklių kilmingus savo svečius bebriena vaišindavo ir Vytautas Didysis. Išnykus bebrams Lietuvoje, buvo pamiršta ir bebriena. Šiuo metu pas mus mažai kas ryžtasi valgyti bebrų mėsą. Tačiau kai bebrų vėl gausu, gausėja ir bebrieną valgančiųjų skaičius. O valgyti bebrieną tikrai galima. Veterinarijos specialistai teigia, kad ir bebrus reikia tikrinti, ar jie neserga trichinelioze. Manychiau, kad toks tvirtinimas neturi pagrindo. Jei mėsos gali kažkiek suėsti nutrijos ir ondatros (jų pasitaikydavo sugauti plėšrūnams paspėstais spąstais su mėsiskais masalais), tai bebrai, manau, to niekada nedaro, taigi ir trichinelėmis užsikrėsti negali. Nėra patiekalų iš bebrienos receptų ir B. Kačkaus „Medžiotojo vaišėse“. Tačiau, ypač iš šiumečio bebruko, galima paruošti visai skanius pietus ar šaltus užkandžius. Jauniklių bebrą galima paruošti ir pagal daugelį patiekalų iš kiškienos receptų, galima pamarinavus iškepti orkaitėje, prikimšus obuolių, pamirkytų grikių kruopų ar be jų. Skanus šiųmetis bebras ir karštai rūkytas. Iš suaugusio bebro galima gaminti guliašą, visus patiekalus, kaip iš nutrijos, netgi, maišant su kiauliena, galima daryti rūkytas dešras. Ruošiant bebrieną, beje, kaip ir kitą žvėrieną, reikia gerai pamarinuoti nepagailint prieskonių. Vien tik pasūdytame vandenyje išvirta ji, žinoma, kvėpės drebulė. Taip tvirtina bebrieną virti pabandžiusios kaimo šeimininkės. Kad bebro mėsa tiktų maistui, jis turi būti nušautas, sugautas gyvas ir paskui užmuštas, kaip mušami triušiai, o sugautas spąstais, neturi išbūti vandenyje ilgiau kaip parą. Kai bebriena vartojama maistui, lupant reikia atsargiai elgtis su srugliais ir riebalinėmis liaukomis, esančiomis žvėrelio pilvo apačioje prie kloakos. Jeigu mėsa bus apšlakstyta šių liaukų išskyromis, jokie pipirai ar česnakai nepermuš jų kvapo.

Pripažintu delikatesu laikoma rūkyta bebro uodega. Didžioji bebro uodegos dalis yra be plaukų, apraukta žvynuota oda, o uodegos dalis, esanti prie nugaros, yra su normaliu kailiu, kuris nulupamas lupant visą žvėrelį.

Rūkyti imama visa uodega, tiek padengta žvynais, tiek ir nulupta. Bebro uodegą reikia gerai įtrinti druska su česnaku ir kitais prieskoniais arba pamirkyti kurį laiką gerokai sūriame marinate. Kad druska geriau įsiskverbtų uodegos vidun, žvynuotoji jos dalis peiliu suraižoma arba pati uodega skersai supjaustoma gabalais. Rūkoma karštai. Valgoma atšalus. Jei gerai pavyksta išmarinuoti ir išrūkyti, skonis primena ungučių.

Bebrų mėsa taip pat yra bene geriausias masalais spąstais gaudant plėšriuosius

Sausumoje bebras - nepaslankus gyvūnas. (Autoriaus nuotrauka)

žvėrelius: kiaunes, mangutus, lapės, audinės, šeškus. Iš suaugusio bebro galima padaryti 10-12 gerų masalo porcijų. Bebriena ilgai nesupūna, o pradėjusi gesti, skleidžia visai neblogą net žmogaus nosiai kvapą. Bebrą galima panaudoti kaip masalą ir tykojant plėšriųjų žvėrių bokštelyje. Bebrų mėsa taip pat tinkama šerti šunims ir kailiniams žvėreliams, auginamiems namuose.

KITI GYVŪNAI BEBRAMS PASPĖSTUOSE SPĄSTUOSE

Pagrindinė medžioklės taisyklė, medžiojant su šaunamaisiais ginklais, reikalauja, kad šaulys aiškiai matytų, į kokį žvėrį ar paukštį jis nukreipia savo šautuvo vamzdžius, lanko ar arbaletą strėlę. Vis dėlto netgi medžiojant su šaunamaisiais ginklais, pasitaiko nušauti ne tą gyvūną, į kurį, jo įsitikinimu, buvo nusitaikęs šaulys. O ką jau kalbėti apie gaudymą spąstais. Ir labiausiai patyręs traperis šimtu procentų negali garantuoti šimtu procentų, jog sugaus būtent tą žvėrį, kuriam paspėsti spąstai. Tačiau suklystama ne itin dažnai.

Gaudant tik kiaunes, spąstus galima statyti įvairiais būdais pakeliant aukščiau ar žemiau nuo žemės paviršiaus ir tada į juos, be šių žvėrelių, begalės patekti tik voverės bei paukščiai. Tačiau gaudydamas mangutus, lapės, šeškus, niekada nesi tikras, kad nesusausi ir kiaunės, barsuko, audinės, ondatros, nutrijos ar netgi ūdros bei įvairių paukščių.

Į bebrams paspėstus spąstus patenka ūdros, audinės, ondatros, nutrijos, antys ir kiti atsitiktiniai žvėreliai ar paukščiai.

Vidutiniškai šimtui sugautų bebrų tenka 3-5 į bebrinius spąstus atsitiktinai pakliuvusios ūdros, 2-3 audinės, 5-10 ondatrų, 3-5 didžiosios antys. Išimtiniais atvejais į bebrams padėtus spąstus įlenda viena kita sulaukėjusi nutrija (paprastai didelėse upėse), mangutas, lapė, šeškas, netgi pilkasis kiškis. Žinoma, kai kuriose teritorijose šie skaičiai labai įvairuoja: kur minėtų žvėrelių gyvena gausiai, jų ir į bebrinius spąstus patenka dažniau, ir atvirkščiai. Smulkūs gyvūnai, kaip audinė, ondatra, antis, dažniausiai virš bebrinių spąstų praplaukia kojomis neužkliudę atatampų ar nenuspaudę spąstų lėkštelės, tad nors jų bebrų teritorijoje yra ir gausiai, į gilokai statomus spąstus patenka palyginti retai. Ūdrų vis dėlto Lietuvoje gyvena daugiau, nei rodo medžiojamųjų žvėrių apskaitos. Joms gyventi visai nebūtinai krištolinio tyrumo upeliai su juose nardančiais upėtakiais bei kiršliais. Labai dažnai jos pasitenkina pelkėmis, uždumblėjusiais, bebrų užtvankomis užgriozdintais upeliais, dažnai apsilanko netgi gerokai prirūgusiuose grioviuose, einančiuose pro galvijų fermas.

Patinka ūdroms aplėisti bebrų namai ir urvai. Panašu, kad su didžiais Lietuvos graužikais jos nekariauja. Šie žvėreliai kažkaip prasilenkia vienas su kitu šaltai ir abejingai, nė vienas neprarasdamas orumo.

Jeigu bebrų gaudytojas specialiai nestato spąstų ūdroms, jų gaudant bebrus pagaunama ne taip jau daug, kad turėtų įtakos šių plėšrūnų populiacijai.

TRUMPAI APIE BEBRĄ

Bebras priklauso Graužikų (*Rodentia*) būriui, Bebrų (*Castoridae*) šeimai, Bebrų (*Castor*) genčiai. Lietuvoje gyvena upinių bebrų (*Castor fiber*) rūšis. Tai didžiausias Lietuvos graužikas. Suaugusio žvėrelio kūno ilgis 80-110 cm. Kultuvės pavidalo tvirtos, horizontaliai plokščios šešiakampiais raginiais žvynais apaugusios uodegos ilgis 35-40 cm, plotis 12-17 cm. Apie 10-15 cm uodegos storgalis padengtas kailiu. Užpakalinių kojų pėdos ilgos, be nagų, 15-18 cm. Kaukolės ilgis 13-16 cm. Palyginti su žvėrelio kūno dydžiu, labai mažos akys, taip pat ir ausys, tesiekiančios 17 mm ir pasislėpusios kailio plaukuose.

Priekinės bebro kojos daug mažesnės už užpakalines, labai paslankios. Jomis žvėrelis naudojasi maitindamasis, tempdamas šakas, išskeldamas iš vandens telkinių dugno dumblą statyboms. Užpakalinių kojų pirštai sujungti plaukiamajai plėvele, o antrasis abiejų šių kojų pirštus turi dvigubą nagą, kurio abi pusės gali judėti kaip replės. Šiais nagais bebrai šukuojasi kailius. Bebras turi didžiulius nuolatos augančius oranžinės spalvos kaplius. Dantų formulė: $I_1C_0P_1M_3=20$. Sveria suaugę bebrai 20-30 (35) kg. Bebro uodegos pamate prie analinės angos iš abiejų jos šonų yra 2 poros liaukų - riebalinės ir sruogliai. Riebalinių liaukų išskyromis žvėreliai tepa kailį, kad nepermirktų vandenyje. Sruoglių liaukų išskyromis naudojamosi rujos metu skirtingoms lytims privilioti bei ženklinti savo šeimos gyvenamąją teritoriją.

Bebras veiklus naktį. Sausumoje šis graužikas labai nepaslankus, tačiau gindamasis nuo priešų gali daryti staigius išpuolius. Užtat vandenyje, savo gaivale, bebrai plaukioja puikiai ir nardo kaip žuvis. Nerdami bebrai uždaro ausų ir nosies angas. Po vandeniu gali išbūti 15-20 minučių ir per tą laiką nunerti 500-800 m. Plaukia bebras iš vandens iškišęs tik galvą iki ausų.

Dėl savotiškos lūpų sandaros šis graužikas gali graužti ir po vandeniu. Bebrų kailio spalva ruda arba juoda. Žvėreliai būna įvairiausių atspalvių. Lietuvoje vyrauja bebrai rudos spalvos kailiais.

Bebrai - monogamai. Iš išorinių požymių patino atskirti nuo patelės neįmanoma. Gyvena bebrai šeimomis, sudarytomis iš suaugusių tėvų, šiųmečių ir antramečių (kartais net trečiamečių) jauniklių. Šeima užima tam tikrą gyvenamąją teritoriją - bebravietę, kurios ribas ženklina sruoglių išskyromis ir aršiai gina nuo įsibrovėlių. Pešdamiesi žvėreliai savo didžiuliais kapliais kandžioja priešininko uodegą ir nugarą virš uodegos.

Kur bebrų labai daug mažoje uždaroje teritorijoje, pasitaiko sugauti individų, iš kurių plačios tvirtos uodegos belikęs tik stimbursu su į šonus styrančiais savotiškais „pirštais“, susidariusiais užgyjant suplėšytos uodegos žaizdoms.

Bebrų ruja vyksta sausio-kovo mėnesiais. Dėl savotiškos šio graužiko kūno sandaros lytinis aktas vyksta tik vandenyje. Nėštumas vidutiniškai trunka 105 dienas (103-107). Jaunikliai gimsta balandžio gale - birželio pirmoje pusėje. Gimsta bebrukai jau regėdami, apaugę švelniu, tankiu kailiuku, tačiau, nežiūrint to, pirmomis dienomis labai jautrūs šalčiui. Bebro patelė pirmą kartą dažniausiai atsiveda 1-2, vėliau - 3-4 jauniklius. Maksimalus bebrukų skaičius - 6.

Patelė turi keturis spenelius. Jauniklius prižiūri abu tėvai. Iš lizdo jauniklių neišleidžia iki 2-3 savaičių. Šiuo laikotarpiu prie jauniklių nuolat būna vienas iš suaugusiųjų - tėvai maitinasi pakaitomis. Iki 2-3 savaičių bebrukai negali nardyti, nes yra apaugę tankiu kailiu, labai lengvi ir vandens paviršiuje laikosi tarsi plūdės. Reikalui esant, patelė jauniklius perneša įsikandusi dantyse. Su jaunikliu dantyse ji neria ir po vandeniu. Sulaukę mėnesio, jaunikliai jau ima išnerti iš guolių, o būdami pusantro mėnesio, pradeda maitintis žole ir medžių ūglių žieve.

Jauniklius patelė žinda 2-2,5 mėnesio. 3-4 mėnesių bebrukai jau visiškai savarankiški: plaukioja bebravietės tvenkinyje, patys susiranda maisto. Bebrų jaunikliai auga sparčiai ir būdami 5-6 mėnesių sveria 6-7 kg.

Jeigu aplink yra pakankamai erdvės, bebrų jaunikliai nuo tėvų atsiskiria antrais (rečiau trečiais) metais, sukurdami savarankiškas šeimas ir įsiruodami naujas bebravietes. Vis dėlto jeigu graužikams plėstis nėra kur, vienoje bebravietėje gali gyventi 2-3 giminingos šeimos. Tokioje bebravietėje būna daug gyvenamųjų urvų arba stovi 2-3 trobelės, kuriose gali gyventi 10-20 žvėrelių.

Nelaisvėje bebrai išgyvena iki 25 metų. Patelės nelaisvėje vaikus veda iki 17-18 metų.

Minta bebrai tik augaliniu maistu. Priskaičiuota apie 300 žolinių ir sumedėjusių augalų rūšių, kuriuos bebrai vartoja savo mitybai. Žiemai bebrų šeima ruošia maisto atsargas - prie gyvenamųjų urvų ir trobelių vandenin priskandina įvairių medžių šakų ir kamienų gabalų. Kaip teigia kai kurie autoriai, vidutinė šeima žiemai sutempia 10-25 erdm. žabų, gausios šeimos gali sukrauti 50-100 erdm. atsargų.

Savo gyvenamosiose teritorijose - bebravietėse - bebrai stato gana sudėtingus įrenginius: užtvankas, trobeles, pusiau trobeles, rausia urvus. Dideles užtvankas per

sraunesnes upes stato „talkomis“. Tokiose statybose dalyvauja keletas aplink gyvenančių giminingų šeimų žvėreliai. Nustatyta, kad bebrų trobelėse vasarą per karščius temperatūra nepakyla aukščiau nei +22°C, o per žiemos spėjus nenukrenta žemiau nei -4°C. Todėl bebrai gali gyventi netgi už Poliarinio rato.

Teigiama, kad paskutinis bebras Lietuvoje buvo užmuštas 1858 m. prie Vištyčio ežero. Tačiau Nemune iš Baltarusijos užklystantys bebrai būdavo aptinkami nuolat ir vėliau. Reaklimatizuojant šiuos žvėrelius, 1947 m. į Lietuvą buvo atgabenti 8 bebrai iš Voronežo srities, o 1948 m. - 40 iš Gomelio srities. Neturėdami daug natūralių priešų, bebrai Lietuvoje sparčiai gausėjo ir plito. 1956 m. Lietuvoje jau gyveno 85 bebrų šeimos (apie 300 žvėrelių), 1962 - 281 šeima (1 000 žvėrelių). Nežiūrint to, kad bebrai 1975-1991 metais buvo gana intensyviai medžijami ir naikinami brakonierių, 1999 m. rudenį priskaičiuota apie 8 980 bebraviečių. Jeigu teigtume, kad vienoje šeimoje gyvena vidutiniškai 4 žvėreliai, išeitų, kad šiuo metu pas mus yra apie 35 920 bebrų. Priskaičiavus prieauglį, šį rudenį aštriančių bus per 40 tūkstančių. Tai bebrų skaičiaus rekordas per visus metus po jų reaklimatizacijos. Visuose upeliuose, grioviuose kaip grybai po lietaus „dygsta“ naujos užtvankos, atsiranda naujų bebraviečių, užtvindomi vis didesni miškų ir laukų plotai, gadinami melioracijos įrenginiai. 1999 m. apskaitoje bebravietės buvo suskirstytos į perspektyvias (saugotinas) ir neperspektyvias (likviduotinas). Neperspektyvios bebravietės sudarė apie pusę visų bebraviečių skaičiaus.

Bebrų nugrauztas medis. (Renato Jakaičio nuotrauka)

Šiais metais išleistas Aplinkos ministro įsakymas, leidžiantis medžiotojams ir žemių savininkams bei valdytojams neperspektyvias bebravietes likviduoti, išardant bebrų statinius (trobeles, užtvankas, urvus). Tai daryti galima visus metus, išskyrus bebrų veisimosi laikotarpį - nuo balandžio 1 d. iki liepos 15 d. Tose vietose, kur bebrai kelia pavojų geležinkelio ir vandens saugyklų pylimams, pastatams ir kitiems objektams, bebravietes galima ardyti be apribojimų, gavus regiono Aplinkos departamento leidimą. Tačiau bebrų skaičiui reguliuoti reikalingi radikalesni sprendimai, nes bebrų įrenginių ardymas sunkus ir neperspektyvus užsiėmimas - atkaklūs žvėreliai kaipmat susiremontuoja statinius. Be to, jeigu žemės plotai galės būti apsemti nuo balandžio 1 d. iki liepos 15 d., kai bebrų statinius bebravietėse ardyti draudžiama, tai iš viso neverta pradėti šio sunkaus darbo. Nėra tokių žemės ūkio kultūrų, kurios galėtų iškęsti tokį ilgą laiką, apsemtos vandeniu (ryžių Lietuvos ūkininkai dar neaugina). Per tokį laikotarpį žus ir užtvindytas miškas. 2000 m. birželio 27 d. patvirtintos naujos Medžioklės taisyklės bebrus medžioti leidžia nuo rugpjūčio 1 d. iki balandžio 30 d. Beje, šis Medžioklės taisyklių straipsnis, nusakantis bebrų medžioklės terminus, nedera su 2000 m. sausio 21 d. Aplinkos ministro įsakymu „Dėl priemonių bebrų populiacijai reguliuoti“, kuriame ardyti bebravietes draudžiama nuo balandžio 1 dienos.

(Pabaiga)